

Gamtos tyrimų centro medžioklės tyrimų stacionaro „Vilkaraistis“

Ataskaita

apie mokslo ir mokymo medžioklės plotuose taikytų gyvūnijos apsaugos ir naudojimo bei gausos reguliavimo priemones 2022–2023 m. medžioklės sezonui

2023 m. kovo 30 d.

2022–2023 m. Medžioklės tyrimų stacionare „Vilkaraistis“, esančio Molėtų r., buvo medžiojama tykojant ir sėlinant medžiojamųjų žvėrių gausos reguliavimo ir mokslinių tyrimų tikslais. Kanopinių žvėrių, kurių medžioklė yra ribojama, medžioklės sezonui buvo skirta: 2 vnt. briedžių, 5 vnt. – tauriųjų elnių. Per medžioklės sezoną briedžių nesumedžiota, sumedžiota 3 vnt. elnių (1 patelė ir 2 jaunikliai), 3 vnt. stirnų (3 patinai), 1 vnt. šernų, 2 vnt. bebrų, 1 vnt. mangutų, 1 vnt. lapių. Medžioklės tyrimų stacionare priemonės buvo vykdomos pagal Mokslo ir mokymo medžioklės plotų tvarkymo programą 2022–2023 m. medžioklės sezonui. Stacionare pagausėjo stambių plėšriųjų žvėrių, miške gyvena 2–3 lūšys, kartais į plotus užklysta vilkų (pagal pėdsakus nustatyta, kad dažniausiai apsilankydavo 3 individai). Lūšys ir vilkai buvo užfiksuoti ir GTC mokslininkų ir medžiotojų įrengtomis stacionariomis stebėjimo kameromis. Dėl plėšriųjų žvėrių veiklos sumažėjo stirnų populiacijos gausumas, mažiau buvo stebima stirnų jauniklių, taip pat pasikeitė stirnų elgsena, jos pradėjo vengti pagrindinio miško masyvo kvartalų ir labiau telkėsi prie sodybų bei krūmuose ir laukuose. Buvo rasta keletas sudraskytų stirnų, taip pat buvo fiksuota keletas vilkų antpuolių prieš naminius gyvūnus, ypač avis, vienoje sodyboje prie Vilkaraisties miško. Atsižvelgiant į plėšriųjų žvėrių populiacijos pagausėjimą, Vilkaraisties medžiotojai stirnų patelių ir jauniklių šio medžioklės sezono metu nemedžiojo. Stacionare buvo tęsiami ankstesniais metais pradėti moksliniai tyrimai: panaudojant sugautus ir sumedžiotus žvėris, renkami morfometriniai duomenys apie bebrus, smulkius ir vidutinius plėšriuosius žinduolius (miškinė kiaunė, juodasis šeškas, lapė, (L. Baltrūnaitė, D. Butkauskas); atliekami invazinių žinduolių rūšių (kanadinė audinė, mangutas, ondatra) gausumo tyrimai, naudojant stebėjimo kameras (V. Stirkė, M. Jasiulionis); atliekamiems šernų ir elninių žvėrių parazitologiniams ir genetiniams tyrimams pateikti trys sumedžiotų tauriųjų elnių bandiniai. Taip pat GTC Molekulinės ekologijos laboratorijai iš GTC „Vilkaraistis“ medžioklės stacionaro (Molėtų r.) ir medžioklės klubo „Garbinas“ (Ukmergės r.) plotų, tyrimams buvo pateikti bandiniai sumedžiotų vilkų – 5 vnt., lapių – 13 vnt. ir usūrinių šunų – 6 vnt., siekiant nustatyti užsikrėtimą specifinėmis sarkosporidijų rūšimis (D.

Butkauskas). Gyvūnų raumeniniai audiniai buvo preparuojami ir ruošiami mikroskopavimui, iš preparuotų sarkocistų buvo išskiriama DNR šių parazitinių pirmuonių molekuliniam identifikavimui. Preparuojant žarnynus, buvo nustatoma helmintofauna, žarnyno nuograndose buvo ieškoma sarkocistų / oocistų, iš kurių išskiriama DNR bei molekuliniais metodais identifikuojama galutiniuose šeimininkuose aptinkamų parazitinių pirmuonių rūšinė sudėtis. Daugeliui tyrimų reikia surinkti tam tikrą gyvūnų skaičių, todėl apibendrinant mokslinius rezultatus ar sisteminant duomenis, yra užtrunkama nemažai laiko. Tyrimo rezultatai, susiję su Medžioklės tyrimų stacionaro veikla, dažniausiai yra skelbiami mokslinėje spaudoje ir GTC interneto puslapyje. Atlikti tyrimai ir surinkti duomenys apie kanopinių žvėrių gausumą ir pasiskirstymą Vilkaraisčio miške yra teikiami nacionalinio monitoringo programai. Vilkaraisčio miške yra nustatyti du maršrutai, siekiant įvertinti kanopinių žvėrių ir didžiųjų plėšrūnų (meška, vilkas, lūšis) paplitimą ir gausą pagal apskaitos pėdsakų sniege metodiką. Šiomet sniego danga buvo pakankamai gera, todėl nebuvo didelių problemų identifikuojant gyvūnų pėdsakus. Žvėrių apskaitos rezultatai pagal šią metodiką pateikti Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai prie Aplinkos ministerijos. Be briedžių, tauriųjų elnių, šernų ir stirnų, Vilkaraisčio miške buvo stebimi 3 vilkai ir 2 lūšys. Medžiojamosios faunos įvairovė ir gausa Vilkaraisčio Medžioklės tyrimų stacionaro plotuose buvo vertinama vizualiai viliojimo vietose prie medžioklės bokštelių bei žvėrių migracijos takų stebėjimo ir vaizdo kameromis.

Gruodžio–sausio mėnesiais, padidėjus sniego dangai, buvo organizuotas papildomas žvėrių šėrimas (šakniavaisiais, grūdais ir šienainiu). Ataskaitiniu laikotarpiu organizuotos kelios plėšrūnų gausumo reguliavimo priemonės, tačiau medžioklės nebuvo sėkmingos, sumedžiotas tik 1 mangutas ir 1 lapė, kurie buvo pristatyti tyrimams GTC Molekulinės genetikos laboratorijai. Bebrų gausumo reguliavimas vyko įvairiose stacionaro vietose, ypač tose vietose, kurias buvo rekomendavę miškininkai, ir tose vietose, kur bebrai darė akivaizdžią žalą miško kultūroms ir melioracijos įrenginiams. Vasaros metu ir rudenį buvo organizuotos šernų medžioklės prie pasėlių ir ūkininkų laukuose. Po afrikinio kiaulių maro, šernų populiacija Vilkaraisčio miške sumažėjo, didesnė jų daroma žala žemės ūkio kultūroms ir ypač pievoms buvo fiksuojama užklydus šernams iš kaimyninių plotų. Medžioklės sezono metu kaimyniniuose medžioklės plotuose vėl buvo nustatyta afrikinio kiaulių maro židinių. Vilkaraisčio miške kritusių šernų nebuvo rasta, tačiau bendras šernų populiacijos gausumas dėl šios priežasties ženkliai yra sumažėjęs. Atsižvelgiant į tai, yra tęsiamos visos

rekomenduojamos prevencinės afrikinio kiaulių maro priemonės (kritusių šernų paieška, atliekamas gyvūnų doravimo aikštelės dezinfekcija) pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos ir Aplinkos ministerijos rekomendacijas.

Naujam mokslo ir mokymo medžioklės 2023–2024 m. sezonui yra parengta Medžioklės tyrimų stacionaro „Vilkaraistis“ plotų tvarkymo ir tyrimų programa, kuri pateikta Aplinkos ministerijos Gamtos apsaugos ir miškų departamentui ir Utenos regiono aplinkos apsaugos valdybai. Pagal apskaitos duomenis, Vilkaraisčio miške 2023 m. gyvena: 5 briedžiai (2 patinai, 3 patelės ir jaunikliai) 25 taurieji elniai, (tarp jų 9 patinai, 16 patelių ir jauniklių, vyresnių kaip 1,5 m. amžiaus), 36 stirnos (16 patinų, 20 patelių ir jauniklių), įvairaus amžiaus šernų yra apie 11 individų. Taip pat priskaičiuojama 7 barsukai, 16 bebrų, plotuose yra usūrinių šunų, kiaunių, pilkųjų kiškių ir kitos smulkesnės nemedžiojamos faunos. Vilkaraisčio miške ir kaimyniniuose medžioklės plotuose nuolat apsilanko vilkai, po medžioklės sezono jų kiekis sumažėjo iki 3 individų, taip pat stebima lūšių šeima (2 individai).

Atsakingasis Medžioklės tyrimų stacionaro
„Vilkaraistis“ plotų prižiūrėtojas

dr. Vytautas Kesminas